

astăzi în ființă și zugrăvită preste tot, în care iaste și sfântul zugrăvit în tinda besericii, în partea stîngă, fiind beserica în mînă, precum înșine cu ochii am văzut la leat 1811 »¹. Toate aceste fapte și amintiri, independente între ele, nu se pot explica numai prin aceea că — așa cum se știe — Vodița și Tismana au avut însemnate posesiuni de sate la sud de Dunăre. Într-adevăr, nu trebuie uitat că, mai întii, stăpînirile sud-dunărene ale celor două mănăstiri au fost mereu turburate de năvălirile turcești și că, apoi, după ce regiunea respectivă a intrat în stăpînirea otomană, primele posesiuni de sate au fost schimbate cu altele, situate mai la vest, în regiunea încă neocupată², așa încît de o legătură, altfel decît efemeră, între ele și mănăstirile proprietare nu poate fi vorba. Dar, mai ales, nu trebuie pierdut din vedere faptul că de o întemeiere de mănăstiri la sud de Dunăre nici nu mai poate fi vorba — se va vedea îndată de ce³ — după fundarea Vodiței. Sintem deci siliți să admitem că *Nicodim a avut cu această regiune a Cladovei legături mai vechi și mai trainice decît se crede îndeobște*. Admiînd însă asemenea legături, se poate lesne înțelege de ce și-a ales el ca loc al ctitoriei sale nord dunărene tocmai valea Vodiței, situată într-o regiune atît de primejduită: *aceasta era — pe tot întinsul Țării Românești — punctul cel mai apropiat de regiunea Crainei, cu care Nicodim avea și dorea să mai păstreze legături*.

Cauzele venirii lui Nicodim în Țara Românească. De vreme ce știm că nu de teama cuceririi turcești a părăsit Nicodim Peninsula Balcanică și că, după toate probabilitățile, el a venit la noi în regiunea Crainei, rămîne să căutăm care ar fi putut fi cauzele ce l-au silit să părăsească acele părți pentru a se stabili, *nu mult înainte de 1372, în Țara Românească*.

Din bogata serie a evenimentelor politice petrecute, între noiembrie 1364 (dată a venirii în scaun a lui Vladislav vodă) și vara anului 1372 termenul *ante quem* al întemeierii Vodiței, trebuie să ne oprim atenția în primul rînd asupra stăpînirii de cîțiva ani a regelui Ungariei asupra Vidinului⁴, cetatea de reședință a țaratului de care a depins, în cea mai mare parte a secolului al XIV-lea, regiunea Crainei.

Deși la 5 ianuarie 1365 proclamasе războiul împotriva domnului Țării Românești⁵, Ludovic, regele Ungariei, își îndreptase, în primăvara aceluia an, oștile nu împotriva acestuia, ci spre Bulgaria. La 2 iulie 1365, Vidinul apare ca fiind cucerit⁶, iar un an după aceea, în 1366, teritoriile nou ocupate erau organizate într-un « banat al Bulgariei »⁷.

Aspectul de *război religios* sub care se încerca, pe atunci, să fie prezentată expediția împotriva Vidinului nu putea ascunde în fața contemporanilor — cum nu poate ascunde nici pentru istoricii de azi — adevăratul caracter al acesteia: *era vorba, în realitate, doar de începutul unei vaste acțiuni de cucerire a regiunilor dunărene și balcanice, pusă la cale de marii feudali ai regelui în alianță cu ierarhia catolică, acțiune condusă de regele Ludovic și patronată de Scaunul apostolic*. Nu zelul religios era cel ce determinase « cruciada împotriva schismaticilor », ci veniturile ce s-ar putut obține de pe urma intrării acestora în stăpînirea regelui maghiar și sub oblăduirea ierarhiei catolice. Vidinul părusе — și se și dovedise apoi — o pradă ușoară; dar o dată acesta cucerit, menținerea stăpînirii asupra lui ar fi prezentat reale greutăți, dacă planul de acțiune nu ar fi fost continuat cu luarea în stăpînire cel puțin a unor părți din Țara Românească, dacă nu a întregului ei teritoriu⁸.

Astfel se face că, în toamna anului 1368 (înainte de 14 septembrie), oastea regală era din nou sub arme: de astă dată ea pornea, într-adevăr, așa cum se anunțase, împotriva lui Vladislav voevod⁹. Războiul se desfășura pe două fronturi: o armată condusă de însuși regele

¹ *Viața*, f. 55v. = p. 29. (cf. și Ștefulescu, *Tismana*, p. 42—43). Turdeanu, *Din vechile schimburi...* p. 143, pare a considera această biserică văzută de Ștefan la Șaina ca fiind aceeași cu Manastirica; P. P. Panaitescu, *Mircea cel Bătrîn*, p. 146, pare a socoti, dimpotrivă, că e vorba de două biserici diferite. Manastirica se află pe un mic afluent al pîrului lui Șaina.

² Pentru posesiunile sud-dunărene ale Tismanei și Vodiței și schimbarea lor cu altele, care singure ne sînt cunoscute, P. P. Panaitescu, *Mircea cel Bătrîn*, p. 150—151, și harta de la p. 147.

³ Vezi mai jos, p. 275.

⁴ Pentru aceste evenimente, în genere, vezi: N. Iorga, *Lupta pentru stăpînirea Vidinului în 1365—9 și politica lui Vladislav vodă față de unguri. Un episod din cucerirea peninsulei Balcanice de turci*, în CL., XXXIV (1900), p. 962—999; I. Mihaela, *Relațiunile politice dintre Țara Românească și Ungaria pe timpul lui Ludovic I*, în CL. XLIV (1910), vol. II, p. 1121—1140; V. Motogna, *La răsboaiele lui Vlaicu-vodă cu ungurii, 1368—69*, în RI, IX (1923), p. 12—20. Reluarea întregii probleme, cu toată bibliografia și cu numeroase corectări de cronologie, precum și o nouă interpretare a evenimentelor, la M. Holban, *op. cit.*, p. 7—57 (1—51).

⁵ Hurmuzaki-Densusianu, *Documente*, I, nr. 59, p. 92—93.

⁶ M. Holban, *op. cit.*, p. 13 (7). La 30 mai, regele era « ante civitatem nostram Budinensem », în Bulgaria (Hurmuzaki-Densusianu, *Documente*, I, nr. 71, p. 95).

⁷ Data (ce nu se poate preciza) a înființării banatului Bulgariei se situează, așa cum a arătat M. Holban, *op. cit.*, p. 20—21 (14—15), între 20 iulie și 10 octombrie 1366.

⁸ Teritoriul recent cucerit de regatul maghiar nu forma decît o destul de îngustă suliță pe malul drept al Dunării, cuprînsă, și spre nord și spre sud, între state ortodoxe ostile. Pentru o bună apărare a lui ar fi fost necesară cel puțin ocuparea unei însemnate părți din Oltenia.

⁹ Urmăm cronologia stabilită, încă din 1910, de Ilie Mihaela, *Relațiunile politice dintre Țara Românească și Ungaria...*, p. 1133—1136.